

Şehrin Nafızası

YeniGün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

CİLT: 3 • SAYI: 24

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

19 KASIM 2021 CUMA

KONYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

EDEBİYATÇILAR BAHÇESİNDE
MELAHAT ÜRKMEZ

EDİTÖRDEN

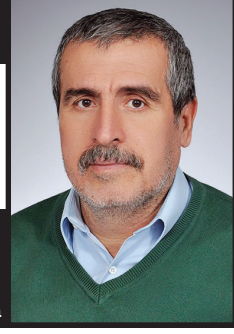
Merhabalar;
Elinizde tutmuş olduğumuz bu sayımızın ile üçüncü cildimizi tamamlamış olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. 24 sayı devam eden üçüncü cilt serüvenimiz yine Anuş Hanımın kaleminden okuyacağınız Konyalı Hanım yazarımız Melahat Ürkmez'in tanıtımı ile sonlanacak. Hatırlarsanız ikinci cildimizi de Konyamızın mümtaz yazarlarından Hüzeyme Yeşim Koçak'ı tanıtarak noktalamıştık.

Üçüncü cildimizde güzel konulara temas etmiş ve önemli bilgiler aktarmışız.

Birinci sayımızda Ali Osman Koçkuzu hocamızı "Konya bir hafız(as)ını daha kaybetti" başlığı altında vermişiz. İkinci sayımızı her yıl olduğu gibi yine Mevlana Hazretlerine ayırmışız. Üçüncü sayımızda Arabaşı konusu gündeme gelmiş. Dördüncü ve beşinci sayılarımızda Türkülerimizi konu etmişiz. Kültürümüzde önemli bir yer tutan Cemre'yi unutmamış altıncı sayımıza konuk etmişiz. Yedinci sayımızda Konyamızın Aksakalı Saim Sakaoğlu'na karşı küçük bir vefa gösterisi yapmışız. Sekizinci sayıda Çanakkale demişiz ve Türkün var oluş destanı olarak görmüşüz bu muhteşem zaferi. Çıkardığımız ilavenin çok sayıda kişi tarafından okunmasını istiyoruz. Bunun için de dokuzuncu sayımızda "okumanın yaşı yok" demişiz. Erol Güngör hocamızı unutmamış onuncu sayımızda yad etmişiz. Hıdırellez on birinci sayımızda boy göstermiş. On ikinci sayımızda vefat eden son dönemin büyük yazarlarından Emine Işın-su için bilgisayar başına geçmiş Anuş Hanım.

On üç, on dört ve on beşinci sayılarımızda Türk'ün büyük şairi ve düşünürü Derviş Yunus Emre misafirimiz olmuş. Akabinde on altıncı sayıda Kurban Bayramını yazmış, on yedinci sayımızda da gezip gördüğümüz Amasya ve Tokat gezilerini paylaşmışız sizlerle.

On yedinci sayıda bu yıl yaşadığımız afetleri konu olarak "Yanıyoruz" feryadı dökülmüş kalemimizden. On dokuzuncu sayıda Namık

**SADIK
GÖKCE**

sadikgokce@hotmail.com

Kemal, yirminci sayıda Hacı Bektaş-ı Veli, yirmi birinci sayıda Nizami Gencevi, yirmi ikinci sayıda Ahi Evran ve Ahilik, yirmi üçüncü sayıda da Yahya Kemal ve Ziya Gökalp sizlerle buluşmuş.

Bütün bu sayılar hazırlanıyor iken Anuş Gökce araştırma yazıları, Mustafa Özcan hocamız Konya'nın geçmişine ışık tutan araştırmaları, Şaban Kumcu ufkumuzu açan bilgilerle karşımızda oldular. Ahmet Sevgi hocam Aczimin Giriyesi ve Mesnevi'nin Gölgesinde başlıkanı altında bizlere nasihatler verdi. Fatma Tutak birbirinden güzel hikâyeleri ile her sayıda bizlere yeni yeni lezzetler sundu.

Bu saydığım yazarlar dışında Konyamızın medarı iftiharını kabul ettiğim Hüzeyme Yeşim Koçak, yazdığı birbirinden değerli romanlarla Konyamızın tasavvuf hayatına ışık tutan Melahat Ürkmez, yine güçlü kalemlerden Ayşe Üntüvar ve Ayşe Yılmaz bizlere destek oldular.

Prof. Dr. Hüseyin Muşmal, Doç. Dr. Şerife Akpınar, Prof. Dr. Meryem Uysal, Doç. Dr. Mustafa Arkan, Bülent Çevik, Tayyar Yıldırım, Serpil Yalçınkaya, Büşra Yeşilbağ, D. Hazel Göktaş, Osman Uzunkaya ve Bahri Kılınçel bizden desteklerini esirgemediler.

Bakü Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Lale Aliyeva ve Doç. Dr. Sevda Sadıkova da güzel anlatımları ile bizlere Azerbaycan'dan nefes oldular.

Aralık ayında yeni cildimiz ve yeni sayımızda yine sizlerle olmayı umut ediyoruz. Daha iyi günlerde daha güzel konularla buluşmak dileği ile Allah'a emanet olun.

İÇİNDEKİLER

- EDİTÖRDEN
- **SADIK GÖKCE**
- EDEBİYATÇILAR BAHÇESİNDE
- MELAHAT ÜRKMEZ
- ANUŞ GÖKCE**
- ESİNTİLER

- FATMA TUTAK**
- YENİ BABACAN GAZETESİ VE
- KONYALI ŞAİRLER
- MUSTAFA ÖZCAN**
- BİR GÜL BU KARANLIKLARDA
- ŞABAN KUMCU**

EDEBİYATÇILAR BAHÇESİNDE MELAHAT ÜRKMEZ

ANUŞ
GÖKCE

Sevgili Okurlarım! Bu sayıda sizlere Türk edebiyatına büyük katkıları olan ve özellikle de Hazreti Mevlana ve yakın çevresini tanıtan roman ve araştırma yazılarıyla temayüz eden Konya'mızın medar-ı iftiharını Melahat Ürkmez'i elimden geldiği kadar tanıtmaya çalışacağım.

Öncelikle hayatı hakkında kısaca bilgi vereyim.

Melahat Kıyak Ürkmez 1959 yılında Konya'nın Hadim İlçesinde doğdu. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde Türkçe Öğretmenliği, Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümü okudu. 1976-1979 yılları arasında Türkiye Halk Bankasında memur olarak görev yaptı. Evlilik nedeniyle memuriyetten ayrıldı. Bazı devlet okullarında ücretli olarak Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. 2004 yılından itibaren Konya Postası ve çeşitli internet sitelerinde köşe yazarlığı yaptı. Aynı gazetede bir yıl kültür sanat sayfası hazırlayan Melahat Ürkmez, bir yıl musahhah olarak çalıştı; zaman zaman haber ve röportajları yayımlandı.

Yerel Televizyon kanalı Suntu'de bir yıl "Kültür İklimi", Konyatv'de 3 yıl "Kültür Yağmuru", Kontv'de "Kültür Pınarı" ve "Yaşanmış Yıllar" adlı programları hazırlayıp sundu.

2003 yılında Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen Ömer Seyfettin Hikâye Yarışmasına "Buzkâşi" adlı hikâyesi ile katılan Melahat Ürkmez'in eseri ödül aldı ve "Kurban" adı ile kitaplaşan hikâyeler arasında yer aldı. İlk romanını "Sözcüklerin Nefesinde/ Ateizmden Allah'a" "Okunabilir En İyi Roman" ödülünü aldı. İkinci romanı "Gönül Bahçesinde Mevlana" 2008 yılında Hollanda'da Japoncaya çevrildi. Altıncı kez baskısı yapıldı.

SELSİAD, TYB, Konya Kültür Sanat ve Fikir Adamları Derneği gibi v.b. birçok sivil toplum kuruluşlarının yönetiminde bulunan Melahat Ürkmez 2019'dan sonra emekli olarak sosyal aktivitelerine ve yazı hayatına daha rahat bir şekilde devam etme imkanı buldu. Çocuklarına da örnek bir anne olan Melahat Ürkmez'in birbirinden harika bir kızı ve iki oğlu bulunmaktadır.

Eserleri:

Romanları: Sözcüklerin Nefesinde/ Ate-

izmden Allah'a, Gönül Bahçesinde Mevlana, Diyar-ı Aşk, Aşkın Katibi/ Çelebi Hüsameddin, Hadimi.

Hikâyeleri: Ödlek Musa, Buzkâşi, Kurban adıyla kitaplaşan on hikâyeye arasında, Ahıskalı Korkut Ana ise Tarık Buğra ödülünü olarak kitaplaşan 40 hikâyeye arasında yer aldı.

Makaleleri: Çeşitli gazete ve dergilerde 2000'inin üzerinde makale, şiir, deneme, gezi ve röportaj yazısı bulunmaktadır. Uluslararası hakemli bir dergi olan "Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisinin 2008 yılı, 6. Sayısında "Büyük Türk Mutasavvıfı Yunus Emre" başlıklı makalesi yer aldı. TYS Aalen-Antakya Kültür Derneğinin düzenlediği "3. Kültür Sanat ve Edebiyat Günlerinde" sunulan bildirilerin kitaplaştırıldığı "Anticocheia Oren-tes" adlı kitapta "Cemil Meriç'in Fikrî Gelişim Süreci"; 2013'te KTO Konya Kitabı" adlı dergide "Konya'da Ahilik Teşkilatı ve Zaviye Evleri" adlı makaleleri yayımlandı.

Araştırma-İnceleme: Mevlana'da Aşk ve Nihâi Bütünleşme, Şems-i Tebrizi, Hadimi

Edebi Kişiliği: Melahat Ürkmez, hikâyeye ve romanlarında her kesimin rahatça anlayabileceği sade bir dil kullanır. Üslubu akıcıdır. Benzetme ve kişileştirme sanatları sıklıkla kullandığı edebi sanatlardır. Eserlerini anlattığı yerin folklorik unsurlarıyla zenginleştirir. Bazen tarihi mekânları, belli başlı eserleri ve tarihe damga vurmuş şahsiyetleri eserlerinde tanır. Milliyetçi ve Müslüman bir Türk edibesidir.

Melahat Ürkmez'in eserlerinden bir kaçını sizlere tanıtmak istiyorum. Ürkmez'in romanları, birer tarihi roman ya da biyografik roman niteliğindedir.

Ödlek Musa, Melahat Ürkmez'in ikinci hikâyeye kitabı. 2014 yılında Konya Gençlik Kitapevinden yayımlanmıştır. Kitap, "Kırmızı Kazak", "Ödlek Musa", "Buzkâşi", "Ahıskalı Korkut Ana", "Kırık Saz", "Aşdar", "Hacivat'ın Fendi" adlı beş hikâyeden oluşur. Kırmızı Kazak'ta zannederseniz olayın kahramanları Hadimli.

Babasına kızıp evi terk eden gencin 25 yıl aradan sonra düğün davetiyesi göndermesi, annesinin oğluna duyduğu özlem, nesiller arası anlaşmazlıklar, yanlış terbiye metotları ve zayıflayan aile bağları konu ediliyor. Ahıskalı Korkut Ana'da Stalin'in zulmüne uğrayan ve sürgün edilen Ahıskalı bir kadının memleket özlemi, Türkiye'ye yerleşme çabaları ve akrabalarını bulma arayışını anlatmaktadır. Ödlek Musa'da ise Hadimli bir gencin yaşayışı, küçük bir kasabanın yaşam şartları, sosyal yardımlaşmaları, atasözleri, hikâyeleri ve nükteleriyle folklorik unsurları taşıyan bir hikâyedir.

"Mevlana'da Aşk ve Nihâî Bütünleşme" de Melahat Ürkmez, Hz. Mevlana'nın aşk ve sema anlayışını; Hz. Mevlana'nın insan-ı kâmil olmak için geçirdiği aşamaları, Şems ile karşılaşması, Şems'in manevi rehberliğini ve Şems'ten ayrıldıktan sonra geçirdiği buhranları, sürekli acıklı beyitler söyleyerek sema yapmasını, Divan-ı Kebir ve Mesnevi'nin hangi şartlar altında meydana geldiğini araştırır. Mevlana'nın çocukluğu ve eğitimi, Hz. Şems-i Tebrizî'nin çocukluğu, gençliği ve eğitimi, Anadolu'ya geliş sebebini ve felsefesi; gönül dostunu bulan Şemsin Mevlana üzerindeki etkisini ele alır.

Sözcüklerin Nefesinde Ateizmden Allah'a

Melahat Ürkmez'in ilk romanıdır. Ocak 2005 yılında Er Yayıncılıktan çıkan kitap 327 sayfadır. Kitabın dili Türkçe olup, akıcı bir üslubu vardır. Sözcüklerin Nefesinde Ateizmden Allah'a adlı romanında Melahat Ürkmez, materyalist bir eğitim almış bir genç kızın manevi yönü eksik bırakıldığı için birçok açmazlara sürüklendiğini, batı eksenli Marksist Leninist felsefecilerin eserlerini daha çocuk yaşta okuyan ve muhakeme gücü gelişmediği için sürekli bir ikilem içinde bocalayan Mine'nin sertüvenidir. 18-20 yaşlarına kadar Ateist olan Mine, Bankada çalışmaya başladıktan sonra Marksist ideolojiler onu tatmin etmiyor ve farklı arayışlar içine giriyor. Ülkücülükle ve ilgili yayınları ve dini kitapları okuyor ve kafası allak bullak oluyor. Bir arkadaşının tavsiye ettiği bir kitapla kâinatın sırlarını keşfetmeye başlıyor; Hz. Mevlana'nın Mesnevisiyle de tasavvufî -ruhî bir yolculuğa çıkıyor ve gönüllü huzur buluyor. Mine artık, hiçbir şeyin kendiliğinde olmadığına var olan her şeyin yoktan var edildiğine ve bunun her şeyin üzerinde üstün bir güçle idare edildiğine; Yani Allah'ın varlığına ve birliğine okuyarak, aklını kullanarak şahit oluyor. 12 Eylül öncesi Türk gençliği büyük kamplaşmalara ayrıldığı; Sosyalist, Marksist ve Komünist hareketlerle Ülkücü hareketin

gençlerini sürekli karşı tarafı yok sayarak kendi ideallerini gerçekleştirmek için kıvılcımlar çakıldığını ve Türkiye'nin bir kaos ortamına sürüklendiğini anlatır ve gençlerin kavga etmeden oturup ortak bir yol bulmaları için birbirlerini sevmelerini ve dinlemelerini önerir. Sosyal konulara, eşitsizliklere ve haksızlıklara yer verir. Ekonomik olarak halkın ezilmesine, cahilliğine, karşı savaş açmıştır. Zengin insanların fakirlerin elinden tutmasını, her zenginin beş fakire arka vermesiyle onların da normal şartlar altında yaşayarak Türkiye'de fakir kalmayacağına inanıyor.

"Çekirdeğin içinde çlgın bir hızla dönen elektronlardan bir tanesi sanki bendim... Kafamın içindeki sorular bilinmezlikler girdabında dönüyor, dönüyordu. Tahayyül edilemeyecek yıldız uzaklıkları, kâinatın sırları, büyüklüğü karşısında aklım durma noktasına geliyor, "Varoluş gayesi nedir?" diyordum.

...Ekolojik denge, hava, su, atmosfer, güneş ışığı, Ay'ın çekim gücü, bitkiler, vitaminler, fotosentez olayındaki insanüstü mükemmellikler, insanın vücut yapısındaki olağanüstü işlevler, sayılamayacak çok mükemmellikler...

Bütün bunlar, asırlardan beri bir dizayn, düzen ve denge ekseninde hiç aksamadan nasıl süregeliyor, nasıl en ufak bir eskime, hata meydana gelmiyor? Düşünsel bir kıvransız içinde beynimi zorluyordum, bunlar sadece düşünsel çerçevede içinde kalmıyor; ruhumda bir başkaldırı yaşıyor, tefekküre zorluyordu..." (Ürkmez, Ateizmden Allah'a, s. 176 vd)

İnsan ne kadar inanmasa da illaki üstün bir güce inanma ihtiyacı duyuyor. Mine İslamiyet'le tanışınca gönüllü huzur buluyor:

"İslamiyet ilgilenmediğim, ilgilenmeyi düşünmediğim bir konuydu. İslamiyet'e yanlış bir düşünce perspektifinden baktırılmıştık ve baktım. Kur'an ve İslamiyet ile pozitif bilimlere birbirinden tamamen ayrı, alakasız sanıyordum. Şimdi ise bunların bir bütün olduğunu, insan hayatının tamamını kapsadığını, Kur'an'ın sadece namaz, oruç emreden bir kitap olmadığını öğrenmişim..." (Ürkmez, a.g.e., s.233 v.d)

Gönül Bahçesinde Mevlana, Melahat Ürkmez'in ikinci eseri olmasına rağmen en çok baskısı yapılan ve Japoncaya çevrilen eseridir. Eserin ilk baskısı 2003 yılında yapılmıştır. Bir Japon turist olan Tadadoşi'nin, Konya gezisini, Mevlana Türbesi ziyareti esnasında ney sesinden çok etkilenerek Mevleviliğe ilgi duymasını ve Müslüman oluşunu çok sade ve akıcı bir üslupla anlatır.

Romanın başkahramanı Tadadoşi ve rehberdir. Burada rehber Melahat Ürkmez'in kendisidir. Bir öğretmen edasıyla Hz. Mevlana'yı ve Mevleviliği tanıtmış, Mevlana'nın eserlerini, düşünce iklimini, hayatını ve çocukluğunu, yabancılardan Mevlana hakkında ne düşündüklerini, onların görüşlerini, Mevlana'yı tanımakla Müslüman olan akıl ehli ve bilge insanların görüşlerini dile getirmiştir. Bütün bunları yaparken romanın insicamını bozmadan ele almıştır. Yazar, eserinde tarihi ve teknik bilgilere, sosyal meselelere değinerek Hz. Mevlana'nın gerçek kimliğinin ve fikirlerinin anlaşılmasını; ilkelere, ideallerini kendisine rehber edinen ve yaşayan insanlar yetişmesini istemiştir.

"Mevlevî adı, tarikat kurallarına göre, çile dolduran, belli sınavlardan, derecelerden geçerek yetkili pirden el alan kimseye denir. Mevlevî olabilmek için bir pirden el almak, icazet almak gerekir. Mevlevî'nin davranışları, giyimi, kuşanı, konuşması, çevre ile olan ilgisi, başkalarına karşı tutumu tarikat kurallarına göre belirli ve sınırlıdır..."

Çile Mevlevî geleneğine göre bir hücreye kapanarak yapılır. Çileye çekilen müride çilenişin denir. Çile bir içe kapanış, bir öz eğitim, kendini yetiştirme yoludur. Çileye törenle girilir, törenle çıkarılır.

Mevlevî adaylarına can denir. Can üç günlük çileden sonra başka bir hücreye konulur. Bu üç gün içinde can kimseyle konuşamaz, görüşemez. Kapılar ve pencereler üstüne kapanır, yemeğini suyunu meydançı getirir. Üç gün bitince meydançı canı alır, tarikçi dedeye götürür.

Can, tarikçi dedenin önünde iki dizi üzere oturur. Kendine verilen öğütleri, gösterilen yolları dinler. Sonra tekrar çileye girer. On sekiz

gün çilede kalır. Bu süre içinde dışarıya çıkmaz, yalnız tekke içinde gezinebilir. On sekiz gündün sonra Şems-i Tebrizî ziyaretine çıkarılır.

Ziyaretten dönerken çelebiden evrad ve ezkâr dersi alır. Bu süreden sonra isterse çileyi sürdürür, isterse ilerdeki Mevlevîhane'ye giderek hizmet süresini bitirir. Bu süre matbah-ı şerifte toplamı 1001 gün olan bir hizmet dönemidir..." (Ürkmez, Melahat Gönül Bahçesinde Mevlana, 6. Baskı, Ekim 2017- Konya, s.32 vd.)

Melehat Ürkmez, romanında Tadadoşi'yi İslamiyet'i kabul etmiş bir mümin olarak ikinci kez Mevlana Türbesiyle buluşturur. Burada güzel bir şiir koyarak eserine daha bir güzellik katmıştır:

"Gülbahçesine oturmuş

Yaşyorken ben seni

Yüreğim doldu taştı

Duvarlardan içeri..." (Ürkmez, a.g.e., s.142 vd)

Şems-i Tebrizî, 2007' de TC Kültür Bakanlığı Konya İl Kültür Müdürlüğü yayınlarından çıkmıştır. Şems-i Tebrizî, İlahî aşk yolculuğunda sakın tabiatlı olan Hz. Mevlana'yı coşturan, aynılığıyla da onun gönül evini yangın yerine çeviren bir dervişti. Kafasına takılan bir soruyu cevaplandırmak için diyar diyar gezen, bir mürşit arayan Şems-i Tebrizî gördüğü bir rüya üzerine Anadolu'ya gelir ve Konya'da şekerci Han'a yerleşerek Hz. Mevlana ile görüşmek üzere beklemeye başlar. Konya'ya gelişi 1242 yılına tekabül etmektedir. İplikçi Camii'nde verdiği vaazdan sonra evine dönerken yolda Mevlana'nın atının yularına yapışmış, kafasına takılan soruyu sormuş, aldığı cevap üzerine düşünüp bayılmıştır.

Şems'i evine götüren Hz. Mevlana daha sonra onunla uzun sohbetlere başlamış; bazen mürit olmuş bazen de mürişit ilişkisi içinde günlerce odasında çıkmamıştır.

Hazret-i Şems'in ailesin, çocukluğunu, gençliğini, hocalarını, Tebriz'deki yaşamını ve Konya'ya gelişini; Konya'da Mevlana ile buluşmasını, sohbetlerini büyük bir ustalıkla ele alan yazar Melahat Ürkmez, Hz. Şems hakkında yazılan ilk araştırma inceleme kitabını yazmakla pek çok araştırmacıya da kaynaklık etmektedir. Şems-i Tebrizî'nin Makalat'ı, Hz. Mevlana ve etrafındakilerin hayat hikâyelerini ve menkıbelerini anlattığı Eflaki'nin; Aşıkların Menkıberi, Sipehsaların Risalesi, Mevlana'nın Mesnevisi, Mecalis-i Seb'ası, Divan-ı Kebir'i vs. gibi o zamanda yazılmış eserleri ve daha sonra Mevlana ve sufilik hakkında araştırma yapan Batılı ve yerli yazarların eserlerini tarayarak gayet teferuatlı bir araştırma yapmıştır.

Şems-i Tebrizî'nin sema hakkındaki görüşünü şöyle anlatmaktadır:

"Sema'nın halka haram oluşu onların nefis arzularıyla meşgul olmalarından dolayıdır. Onlar sema' edince, o kötü hal kendilerinde artar. Hak ve hakikatten gaflet edip azmak suretiyle oyun gibi hareket etmek suretiyle oyun gibi hareket ettiklerinden dolayı onlara sama' haram olur.

Bunun tersine olarak Hak talibi ve âşığı olan zümrenin sema' da aşk ve talebi artar. O vakitte onların nazarına Allah'tan gayrısı görünmez. Böyle bir topluluğa sema' mubah olur.

Hazret-i Şemseddin'in işaretine uyarak Hz. Pîr Efendimiz Sema' girdi. Sema edince onun dediklerini aynen görüp müşahede etti.

Ömrünün sonuna kadar bu usulde devam etti ve sema' yı tarikatın ayını yapıp uyguladı." (Ürkmez, Melahat, Şems-i Tebrizî, s.146 vd)

Hadimi, Melahat Ürkmez'in Ebu Said Muhammed Hadimî hazretleri hakkında yazdığı biyografik ve tarihî romanıdır.

Yazar, babası ve dedesi müderris olan Hadimi Hazretlerinin soyunu, sülalesini, çocukluğunu, hocalarını ve mektep arkadaşlarını, Konya'da Karatay Medresesinden mezun olduktan sonra İstanbul'da Müderris ve Müftü Kazabađî Ahmet Efendi'den zahiri ve fen bilimlerinin yanında tıp, tasavvuf ve mantık ilimlerini de tedris ederek mesleğinde zirveye çıkışını; hocasının bütün ısrarına rağmen İstanbul'da kalmayarak babasının Hadim'de yaptırdığı medreseye geri döndüğünü, talebeler yetiştirerek ve eserler telif ederek memleketine hizmet etmekte olduğunu; ilki III. Ahmet, ikincisi de I. Mahmut olmak üzere iki defa İstanbul'a davet edilerek sarayda huzur dersleri ve Ayasofya medresesinde ve camide vaazlar verdiğini; Hadim'de III. Ahmet, Hâce Padişahî Osman Şehdi Efendi ve I. Mahmut'un vakfettiği kitaplarla zengin bir kütüphane kurduğunu,

ACZİMİN GİRYESİ

**Ahmet
Sevgi**

ÖLÇME TARTMA

*Bu nasıl bir ölçme tartmadır ki sonu hiç gelmez,
Boşa koyarsın dolmaz, doluya koyarsın almaz.*

(Ahmet Sevgi)

Beşir Ağa'nın İstanbul'daki mimari yapılara benzer üzeri kubbeli güzel bir kütüphane yaptırdığını, medreseyi genişleterek yeni öğrenci odaları ve müderris hücreleri ilave ettirdiğini; İmam Birgivi'nin Tarikat-ı Muhammediye'sine "Berika" adını verdiği iki ciltlik bir haşiye yazdığını; ahlâkî, mantık, tefsir ve fıkıh üzerine risaleler yazdığını, hac farızasını yerine getirdiğini ve orada âlimlerle ve tasavvuf erbabıyla sohbet edip, "tasavvufî şeriatın dairesinde olduğunu ispat etmek için delilleriyle birlikte yeni yorumlar getirdiğini ve bazı sınırlar çizdiğini; zayıf hadislerle amel edilip edilmeyeceğine dair araştırmalar yaptığını gayet sarıh bir dille, sade akıcı bir üslupla anlatmıştır. Yazar bu olayları anlatırken devrin sosyal ve içtimai hayatına, kılık kıyafetine, örf ve adetlerine de yer vererek eserini folklorik bir unsur kazandırmıştır. Tarih-i olayları kaydederken neden sonuç ilişkine yer veren yazar ele aldığı konuyu enine boyuna tahkik etmiştir.

"...Saray kadınlarının Ayasofya Camiine gelişleri ise apayrı bir olaydı. Zira bu görüntü her zaman karşılaşabilecekleri bir olay değildi. Saray kadınları daha önce "Koçi" denilen, fevkalâde süslü, iki öküzlü tarafından çekilen İstanbul sokaklarında dolaştırılırlar, seyir yerlerine; sayfiye, yalı, köşk ve kasırlara harem-i Hümayun kayıklarıyla giderler; nüfuzlu valide sultanlar ise mükellef ve muhteşem tahtrevanlarını tercih ederlerdi. Koçi denilen arabaların büyükçe dört tekerleği olurdu. Sultan III. Ahmet devrindeki arabalara rağmen bir hayli yüksekti.

Dört tarafı yarım metre yüksekliğinde tah-ta kaplanmış, iki tarafında birer kapı bırakılmıştı. Üzerinde eğri denilen yarım çemberler vardı. Bunlar da meşin örtülerle kaplanmıştı. İçi minderler ve yastuklarla döşenmiş, her tarafı tahtalarla çevrilerek yalnız yanlarda kafesli pencereler bırakılmıştı.

Sultan I. Mahmut devrinin arabaları din-giller üzerine oturtulmuş, dört tarafında birer tane olmak üzere dört pencereyi süslü oda şeklinde idi. Pencereleri kafesli, içerden ve kenarlarından zarif perdeli, arabanın üstü tah-tadan, içi ise insanın içini ferahlatan renklerle boyalıydı. Bunlara "Hinto" (Hintu) deniyordu. İçi gayet kıymetli kumaşlarla döşendiği gibi dışları da boyalı ve altın yaldızlı nakışlarla süs-lenmişti. Arabayı çeken atların başlıkları bile kıymetli işlemeli örtülerle ihtiva ediyor, koşun-ları üzerinde Osmanlı arması bulunuyordu.

Kadınların kıyafetleri de her ne kadar uzun ve bol olsa da zengin ve heybetli görünmek maksadıyla işlemeliydi.

Kadınların üzerlerinde, ağır kumaşlardan dört etekli entarileri, entarilerin üzerinde bol kollu saltaları, bellerine bağladıkları şaldan ipek kuşakları, başlarına fese benzer başlıklarının etrafına sarılmış oyalı ipekli yemenileri, yemenilerin üzerine taktıkları zümrüt vs. iç-neli başlıklar..." (Ürkmez, Melahat, Hadimi/**Lale Devrinde Bir Âlim, s.264 v.s Destek yay/İst-Temmuz 2019**)

Şimdilik Melahat Ürkmez Hanımefendi'nin birkaç eserini tanıtabildim. Diğer eserlerini bir başka zamana bırakıyorum.

ESİNTİLER

“K albimde bir çocuk yaralı var”
diyor şarkı.

Bazen yaralı bir serçe kuşu... Bazen vicdan olur adı; sebebini bilmediğin kanamalı bir sıkıntı kavurur başını. Düşün dur şimdi ne oldu diye. Kime ne dedin kimden ne duydun; yoksa o uzak, köhne lahitler şehrinin bilmem hangi çıkmaz sokağın Arnavut kaldırımında uçuşan kahve renkli buruşuk çnar yaprağına mı tutunup gelmiştir bu sebebi meçhul siklet. Bilemezsin; bulamazsın bulamadıkça katlanır sıkıntı. Dügüm düğüm olur boğazına dizilir; sonra o düğümler koca bir yumru olur tikanırsın. Bir şarkı takarsın aklına belki zoraki dolarsın diline. Üzerinde düşünmediğinden bilmem hangi zamanda kulağına çalınmış da bir nakaratı kalmış gerisini na ylarla tamamladığın saçma sapan bir şarkı olur bu çoğu vakit. Kendi kendinden tiksinnene neden olan... Bir de onu sepetlemeye uğraşırın zira bu curcunada zavallı zihnin yeterince şehir çöplüğüne dönmüştür.

Kaçmakla kurtulacağın bir yer değil bu garip âlem. Çöpü atmamakla ondan tamamen kurtulamazsın misal. Zira çöpler yok olmamış yalnızca yer değiştirmiştir. Ölünce kurtulamazsın hiçbir şeyden karşılıklı. Üzerine toprak attığında yok olup gitmez tamamen. Başka bir

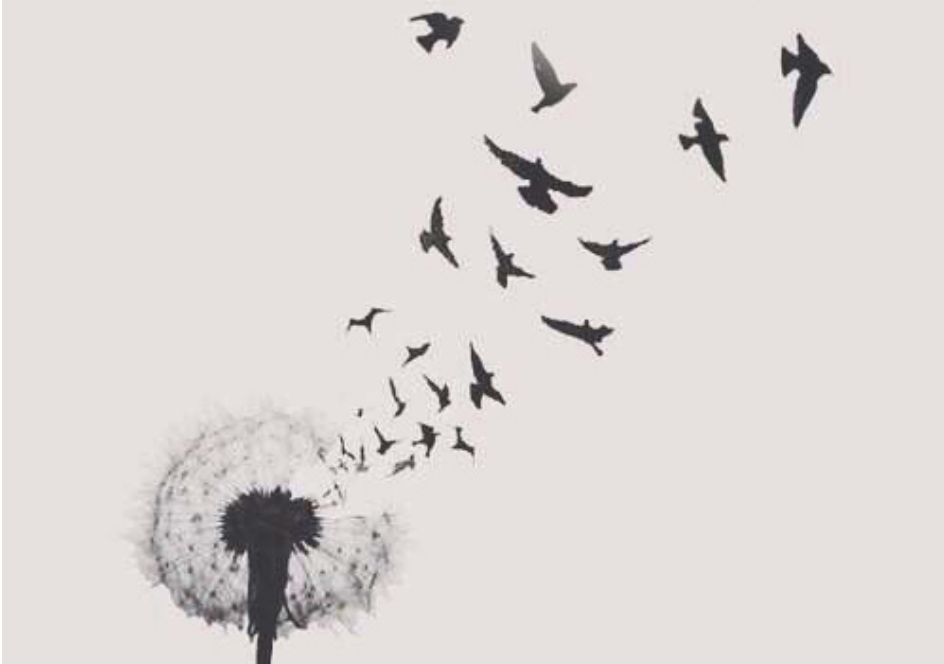
FATMA
TUTAK

yerde bambaşka bir hayatla yaşamaya devam eder. Şehir çöplüğü zihninde, kan revan kalbinde; bilinçaltının karanlık dehlizine kilitletiğin çocukluğunda- ağzına çaldığın bir parmak 'büyük adam olacak' balı ne vakit biter bilinmez- kırk yamalı ruhunda ya da dudak payı kadar sus payı kalmamış vicdanında... .

Bu Âlem "harcıâlemdir" bir yönüyle; bir yönüyle değildir.

"Dünya bir penceredir her gelen baktı geçti"

Aslolan sadece bakmak 'seyretmek' olmasa gerektir ve fakat "Yunus sen bu dünyaya niye geldin?" sorusunu bir kez bile sormamışsan kendine şöyle bir bakıp çıkmaktan ileri gidemez koskoca ömür. Kimi oyuncusudur senaryonun kimi kenardaki seyirci. Sonuç olarak her ikisi de aynı havayı teneffüs eder... Malum ya bilgi herkese açıktır, sebildir. Lakin bir tek talibine mahrem olur. Kitaplar dolusu bilgi layık olanda visale erer, matlubunda kemâlât bulur; gayrının sırtında merkep yükü... .

"Kulağımın gireni, hergiz içim işitmez"

Güneş ayırım yapmaksızın yayar ışığını arzın simasına; kimi alır gül eder kimi diken... Kiminde bal olur aynı şua arı misali kiminin sivri diş(!)inde ağya döner zehrolur.

Acayıplıklar âlemi vesselam! Halifelik makamını tamamen yanlış anlamış âdemoğlu kendini yeryüzünün tanrısı ilan ettiğinden beri tadı tuzu hak getire! Hiçbir şeyi olması gereken yerde ve olduğu haliyle kabullene-miyoruz. Çiçek dalında değil salondaki vazoda güzeldir diye düşünen sivri zekâ koskoca bir çiçek endüstrisinin fitilini ateşlediğinin farkında mıydı acaba?

Kanatlıların tüyleri yastıkta, tilki sansar kürkü omuzda, balık minicik akvaryumda, özgürlüğün timsali canım kuşlar daracık kafeslerde, göz zevkine göre(!) envai çeşitte üretilmeye başlanan kediler köpekler evlerde orda burada daracık balkonlarda... Yaşamını doğaya borçlu olan bir canlı bu denli doğa düşmanı olsun akıl alır gibi değil!

"İlla ettiğim işi dinin değişen etmez"

Oysa insan hoyratça telef ettiği aynı doğa karşısında kimi zaman far görmüş tavşanvari nasıl da savunmasız; ölüm karşısında ne kadar da aciz ve çaresiz tıpkı doğduğu andaki gibi...

O vakit bu hırs niye? Madem belirli bir zaman dışında hiçbir işine yaramayacağı barizdir metan. Doğarken çıplaksın ölünce de soyarlar seni ilk iş zira kaide nettir: Buraya ait olan burada kalır.

*Hangi yolda karşılaştık seninle çocuk

Hangi kavşakta kesişti yollarımız

Hangi sapaktan dönerken ben sen henüz girmedeydin

Hangi kilometre taşları ağarttı saçlarımı sen onların üzerinde birdirbir oynamadın

Hangi avazıyla çıktın yola ki ben o çağrıya yönelmedeyim

Bu ne iştah ki anamın atamın üzerini örten toprağın bitirdiği meyveyi dişlemedesin

Tahtım sallanmada dur sarsıma ki düşe kalka tutunduğun tahtım beni alaşağı edecek

Hangi ibreti beklesin bu gözler ki ruhum doğduğun şafağa kanatlanmış kuşlarla ebede yönelecek.

Ne istersin fakirden al işte sermayem yaşanmışlığım

Bir ömür harceyleyip boynuma icazet diye astığım

Meğer koşu koşu yorulduğum yolun sonu makbermiş

Geçtiğim gölgelik değil aslolan işte bu mukaddermiş.

MESNEVÎ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

پس مگو که من عملها کرده ام
دخل آن اعراض را بنما مرم

Şu halde "Ben ibadette bulundum" deme,
o arazlardan (amellerden) elde edilene göster, ürkme.
(Hz. Mevlânâ)

İBADET ve AHLÂK

Ahlâk yönünden bakılır amellerin sunucuna,
İbadet ettin ama merak etmedin sonucu ne?
(Ahmet Sevgi)

YENİ BABACAN GAZETESİ VE KONYALI ŞAİRLER

**MUSTAFA
ÖZCAN**

Gazete ve edebi eser birbirini tamamlar. Geçmişte birçok edebi eser önce gazete sayfalarında vücut bulurdu. Bazı edebi metinler tefrika yoluyla okura ulaştırılırdı. Ediplerin büyük bir kısmı aynı zamanda gazeteci idi...

Türk edebiyatında zaman içinde çıkarılmış birçok gazete vardır. Bunların bir kısmının ömrü uzun, bir kısmının kısa olmuştur. Yeni Babacan gazetesi de çıkmaya başladığı ilk günden itibaren sayfalarını birçok şair ve yazara açmıştır. **Yeni Ses-Babacan**'dan sonra yayın hayatına atılmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarında basın dünyasında görünen **Yeni Babacan**, dünya politikasından haberler vermekle birlikte, çeşitli fıkralar, hikâyeler, romanlar, sohbetler yayımlamıştır.

Kurucuları Taceddin Öney- Cemal Bardakçı'dır. Bardakçı, Konya'da valilik etmiştir. Taceddin Öney de Yeni Ses gazetesinin sahibi ve yazardır. Yolları İstanbul'da keşişmiştir. Salı ve Cuma günleri çıkan bir gazete yayımlamışlardır. Bu gazete siyasal halk ve köylü gazetesi diye kendini konumlandırmıştır. İmtiyaz sahibi, başmuharrir ve Umum Neşriyat Müdürü Cemal Bardakçı'dır. İlk sayısı 29 Birincikanun 1942 Salı günü çıkmış ve beş kuruşa satılmıştır. İdare yeri olarak da İstanbul'da Ankara Caddesi, No: 87, Taceddin Öney'in matbaasında basılır. İlk sayıda Cemal Bardakçı'nın resmi vardır ve şöyle bir açıklama da yer almaktadır:

"Babacan bu sayıdan itibaren İstanbul'da ve haftada iki defa çıkmağa başlarken eski Konya Valisi Cemal Bardakçı'nın iştirakini ve başmuharrirliğini temin etmekle büyük bir zevk ve sevinç duyuyor.

Gazetemiz imtiyaz sahipliğini ve başmuharrirliğini üzerine alan Cemal Bardakçı yurdun hemen her tarafında nahiye müdürlüğünden başlayarak kaymakamlık ve yirmi yıla yakın Valilik yapmıştır. Memuriyet hayatını halk arasında, köylerde geçirmiş olan Bardakçı, onları çok yakından ve çok iyi tanımaktadır. Son yıllarda yazdığı makaleler ve kitaplarla da memleketin tarihî, siyasî, iktisadî durumu hakkında derin ve esaslı bilgilere sahip ol-

duğunu göstermiştir. Bu sebeple Babacan'ın bundan sonra halkımıza ve köylülerimize daha çok faydalı olacağına inanıyoruz. (s.1)

Yeni Babacan'da birçok şairler çıkmıştır. Bunların bir kısmı mizahî şairlerdir. Onlar şimdilik bizi ilgilendirmemektedir. **Yeni Babacan**'da "Âşıkların Dilinden" üst başlığı altında da pek çok şairin şiirinden örnekler verilmiştir. Halk, dinî ve tasavvufî edebiyatımızı temsil eden ünlü şairlerin adlarına da bu yayın organında rastlanmaktadır. Sözgelisi Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Seyrani, Karacaoğlan, Gevheri, Kul Mustafa, Âşık Ömer, Dertli, Himmetî, Kusuî, Dertli, Emrah, Noksanî gibi şairlerin eserlerinden bir veya birçok örneklerle karşılaşmak mümkündür. Gazetede, özellikle Karacaoğlan'dan bir hayli şiir bulunmaktadır.

Yine yaşayan ve genelde halk şiiri tarzında yazan şairlerin şiirlerini de yer yer kullanan **Yeni Babacan**, bu şairlerin adlarını ve nereli olduklarını belirtmekle yetinmiştir. Dolayısıyla hepsi hakkında bilgi bulmak hiç de kolay değildir. İçlerinde tanınmayan ya da en azından bizim haklarında bilgi edinemediğimiz insanlar vardır. Ankara'dan, Erzincan'dan, Trabzon'dan yani Anadolu'nun muhtelif yerlerinden gazeteye şiir yollayanların şiirlerinin yayınlandığı Yeni Babacan'da; sözgelisi Ankara'dan, Ayaş'tan Rifat Öztoprak, Ömer Naci Eren (Tokat), Gelibolulu Âşık Demir, Şemseddin Gümüş(Kars), Mustafa Baykal (Selçuk), Ali Baytok(Kırşehir), Elbistanlı Deli Ozan, Haluk İnal (Yeni Madran) gibi şairlerin varlıklarını tanımış oluyoruz. Bu arada Konyalı şairlerin de Yeni Babacan'a şiirler yolladıklarını tespit ediyoruz. Bu Konyalı şairler içinde bizce en meşhuru Âşık Mehmet Yakıcı'dır. Onun **Babacan**'ı öven şiiri, bu gazeteyi takip ettiği yahut okuduğunu göstermektedir. Çünkü şiirinde gazetenin içindeki iki tefrikaya göndermede bulunmuştur.

Âşık Mehmet Yakıcı'nın Yeni Babacan'da iki şiiri çıkmıştır. İlk **Yeni Babacan'a** yazdığı bir iltifatnamedir. Şiir şöyledir:

Âşıklar Dilinden

Âşık Mehmet YAKICI

Ummanı aşkımız ona etti yine
Başımız sevdaya saldın Babacan
Okudukça güldüm, hoş oldu yine
Aklımı başımdan aldın Babacan.

Babacan da girdi hem beş yaşına
Okuyanlar aldı aklın başına
Herkesin gidiyor sözü hoşuna
Şimdi beş yaşına bastın Babacan.

Okuyup Kur'an'ı sen tefsir etme
Aklının ermediği yönler gitme
Yırtıp gazeteyi yollara atma
Nar-ı cehennemde kalın Babacan.

Yağız Recep ile Gül Cemal sultan
Tükenmedi daha sürüyor el'an
Taaccüpte kaldı okuyan insan
Bunları nasıl da yazdın Babacan.

Âşık Mehmet söyler sözleri dilden
İfade ediyor sazınan telden
İş, Mevla'dan gelir ne gelir elden
Mevlâ'ya tevekkül ol sen Babacan. ¹

Konya

**İkinci şiiri ise Konya'nın diğer gazetele-
rinde de rastladığımız bir şiiridir. Bu şiirde
şair parayı övmekte ve paranın gücünü an-
latmaktadır. Şiirin tamamı iki sayıda yayım-
lanmıştır. Şiir şöyledir:**

Âşıklar Dilinden

Âşık Mehmet YAKICI

Bulanık çayların çeşmeler akmaz
Bunları akıtan para değil mi?
Fakirin yüzüne hiç kimse bakmaz
Yüzüne bakturan para değil mi?

Bilmem ki tecelli bilmem ki kader
Bu yalan dünyada böylece gider
Ey felek senin ettiğin yeter
Feleğin derdi de para değil mi?

Fakirler açılıyor daim özünden
Düşmüşler bunlar da halkın gözünden
Milletin çektiği para yüzünden
Dünyayı gösteren para değil mi?

Çalışıp parayı biz de bulalım
Sözümüze sahip ciddi olalım
Dünyada ahreti satın alalım
Hem onu alan da para değil mi? ²

Daima gaflette gezen insanlar
Senden evvel gitti ne kadar canlar
Kaç seneden beri dökülen kanlar
Anların(onların) derdi de para değil mi?

Söyledikçe arttı şu benim yara
Tahsildar gelmiş, istiyor para
Vermesen parayı, bozulur ara
Arayı düzelten para değil mi?

Sabahleyin kadın bir manto ister
Alacam mantoyu parayı göster
Çoluğu çocuğu güçlükle besler
Hanımın derdi de para değil mi?

Âşık Mehmet dünya başına dardır
Bunları yazması bir büyük kârdır
Yazarsın, söylersin, ne fayda vardır.
Senin de umduğun para değil mi? ³

*

Âşıklar Dilinden

Âşık Mehmet YAKICI

Bir gül idim bağçelerde biterdim
Bülbül idim gül dalında öterdim
Asker iken bir orduya yeterdim
Şimdi bir işlere yaramam gayri.

Hastalandım kimse gelmez yanıma
Yazık oldu şöhretime, şanıma
Bu hastalık pek dokundu kanıma
Sıcak yatağında duramam gayri.

Ben dedim dünyanın tükendi ardı
Hastalık artırdı şu bizim derdi
Şu benim yaşım 65 e vardı
Şimdi attuğumu vuramam gayri

Şu dünyada ben canımdan bezerim
Yaşasam da ölmüş gibi gezerim.
Kabristanda beni bekler mezarım
Dünyanın zevkini süremem gayri.

Aldanma dünyanın sen de fendine
Bir değirmen döner kendi kendine
Sakın düşme değirmenin bendine
Sağımı solumu göremem gayri.

1 Yeni Babacan, Sayı:422, 17 Ocak 1947, s.2

2 Şiirin buraya kadar olan kısmı Yeni Babacan'ın, Sayı: 424, 24 Ocak 1947, s.2 tarihli nüshasında çıkmıştır. Devamı daha sonra gelen nüshasıdır. Yani Yeni Babacan, Sayı:425, 28 Ocak 1947, s.2 dadır.

3 Yeni Babacan, Sayı:425, 28 Ocak 1945, s.2

Âşık Mehmet şimdi kendi kendine
Söylenirdi bütün halkın dilinde
Bir kalem var yazar gider elinde
Gidersem bir dahi gelemem gayri.⁴

*

İlgınlı Mehmet Ağır'ı merak etmemek mümkün değildir. Kimdir, gerçekten oralı mıdır, yoksa o sıralarda İlgın'da görevli birisi midir, bilinmemektedir. Ancak Yeni Babacan'a o da birkaç kere şiir göndermiştir. Bu şiirler de yayımlanmıştır. Aşağıda bu şiirleri sırayla veriyoruz:

Âşıkların Dilinden

Mehmet AĞIR

Sevgilim gördüm bugün
Ellerinde vardı güğüm
Yürekçiğim düğüm düğüm
Bağlandı, bağlanıverdi.

Aydın on dördüdür yüzü
Üzümdür nazlının gözü
Cana canlar katan sözü
Ballandı, ballanıverdi

Eğri kalemdir kaşları
İnciye benzer dişleri,
İpekten yığın saçları
Sallandı, sallanı verdi

Doldurdu suyu çeşmeden
Şu gönlümü harap eden
Eller gelip de içmeden
Ben içtim, içiriverdim.⁵

İlgın

*

Âşıkların Dilinden

Mehmet AĞIR

Aşkın ile harab oldum!
Haber verin güzelime
Bahara ermeden soldum
Haber verin güzelime

Kara kaşlar yaktı beni
Unutmam hiç yârim seni
Öldürseler meğer beni
Haber verin güzelime.⁶

Beni görünce kaçarsın
Gönlüme ateş saçarsın
Mehmet Ağır'ı yakarsın
Haber verin güzelime.

*

Öter tumam öter, yüceden gider
Gönlümü bir güzel aldı ey tumam
Çıkar semalara pervazlar eder
Yârim gurbet ilde kaldı ey tumam.

Tumamın kanadı tozlanmış tozdan
Boşuna ötersin ne çıkar sözden
Bağır tumam bağır, bir kere özden
Benim de sevdiğim vardı ey tumam.

Tumam hasretine dayanmaz dağlar
Bülbüller şakımaz, şen olmaz dağlar
Mehmet'in mahzundur, durmadan ağlar
Başımı kederler sardı ey tumam⁷

İlgın

*

Âşıklar Dilinden

Mehmet AĞIR

Bülbül gibi dalında zikre dalarken
Kolların boynuma dola güzelim
Sonsuz aşkımızla hülya kurarken
Kolların boynuma dola güzelim.

Vuslat bağlarından buse alalım
Ömrümüzde bugün zevke dalalım
Elemi, kederi arda koyalım
Kolların boynuma dola güzelim.

Şöyle bin bir nazla karşımda dur da
Sevişelim canım biraz da burda
Kumral saçlarını yüzüme ser de
Kolların boynuma dola güzelim.⁸

İlgın

*

Mehmet Ağır'dan bir şiir daha:
Gel sevgilim bizim ele
Güzel bahar geldi gayri
Değsin ellerim eline
Güzel bahar geldi gayri

Sevgilim ismini andım
Durmadan aşkına yandım
Pek çok diyarlar dolandım
Güzel bahar geldi gayri

Çiçekle bezendi dağlar
Bağrım yanık gözüm ağlar
Ayrılgın çiğer dağlar
Güzel haber geldi gayri

4 Yeni Babacan, Sayı:329, 19 Şubat 1946, s.2

5 Yeni Babacan, Sayı:294, 19 Ekim 1945 Cuma, s.1

6 Yeni Babacan, Sayı:301, 13 Kasım 1945, s.2 .

7 Yeni Babacan, Sayı: 381, 27 Ağustos 1946, s.4

8 Yeni Babacan, Sayı.392, 4 Ekim 1946, s.4

Bahar, bahar tatlı hayat
Her gününde bambaşka tat
Mehmet sen de tasayı at
Güzel bahar geldi gayı⁹

*

Yeni Babacan'a şiir yollayanlardan birisi de Hasan Tahsin Oğuz'dur. Onun da birkaç şiiriyle karşılaşırız. Hasan Tahsin şiirlerini Konya'dan yahut Iğın'dan yollamıştır. Şiirleri şunlardır:

Âşıklar Dilinden

Hasan Tahsin OĞUZ

Bu dert benzemiyor başka bir derde
Derde deva bulan lokman nerede?
Ağlayıp sızlarım derdimden ben de
Beni avutacak canan nerede?

Derman için gittim çöllere yakın
Hele şu bendeki kadere bakın
Dediler korkunçtur, bu yoldan sakın
Sana yol gösteren yâran nerede?

Başımdan aşk denen o şey de geçti
Beni aşka saldı kendisi kaçtı
Gönlümün binası çabucak çöktü
Bu gönlü yapacak mihman nerede?¹⁰
(Konya)

*

Hasan Tahsin Oğuz'ın , Iğın'dan Yeni Babacan'a yolladığı şiiri aşağıdadır.

Gel kız seninle biz dost olalım
Dünyayı unutup aşka dalalım
Gökte yıldızlardan haber soralım
Dünyayı unutup aşka dalalım.

Biz yeşil bağlarda hülya kurarken
Aşkın ateşleri beni sererken
Seninle göklerde yıldız ararken
Dünyayı unutup aşka dalalım.

Esen rüzgârlardan haber sorarken
Saçımda solumda seni ararken
Ateşli dudaktan buse alırken
Dünyayı unutup aşka dalalım.¹¹

*

Âşıkların Dilinden

Hasan Tahsin OĞUZ

Bunca yıldır ben ağlarım
Beni böyle yapan sensin

Aşkın ile ben yanarım
Bu gönlümü kapan sensin

Gel diyerek sevindirip
Tek sevdiğim sensin deyip
Beni bu derde yeldirip
Bu aşkı açan sensin.

Sensin önce beni seven
Sendin bana çok yüz veren
Âşkınım gel gel diyen
Şimdi koyup kaçan sensin.¹²

*

Ali Göktaş da Iğınlıdır. Onun şiiri de şöyledir:

Âşıkların Dilinden

Ali GÖKTAŞ

Gönül aşkın odlarıyla yanıyor
Dertli bağrım, hasretinle çağlıyor,
Kara yazım benim duyan ağlıyor
Hey yolcu yoluna yollanmak gerek

Acep vuslatına irişir miyim?
Baş başa vererek sevişir miyim?
Gonca güllerini devşirir miyim?
Hey yolcu yoluna yollanmak gerek!

Ey gönül şaşma hiç yolun düz gitsin
İsterse bu elem, öldürsün, ezsin,
Ko rakip söylensin, ne derse desin
Hey yolcu yoluna yollanmak gerek!¹³

*

Yeni Babacan'da Karamanlı Ahmet Lök'ün şiirlerine de rastlıyoruz. Sözelgesi şu şiirler onundur:

*

Âşıkların Dilinden

Karamanlı Ahmet LÖK

Senin için gurbet elde gezerim
Gel Allah aşkına öldürme beni
Dertli sinem taşlar ile ezerim
Genç yaşta toprağa gömdürme beni.
Bazen durulurum, bazen çağlarım
Silen yok gözümü durmaz ağlarım
Bir gazele döndü gönül bağlarım
Daha açılmadan soldurma beni.

Aayı, arayı kalmadı derman
Felek bana acıyıp vermedi aman
Hiç insaf yok mudur; kaşları keman
Aşkın zehiryle doldurma beni.

9 Babacan, Sayı: 454, 9 Mayıs 1947, s.2

10 Yeni Babacan, Sayı: 430, 14 Şubat 1947, s.2

11 Yeni Babacan, Sayı:432, 21 Şubat 1947, s.2

12 Babacan, Sayı: 450, 25 Nisan 1947, s.2

13 Yeni Babacan, Sayı:350, 3 Mayıs 1946, s.3

Dertli Ahmet der ki devranım döner
Bir gün gelir bakan gözlerim söner
O zaman yüreğin kor gibi yanar
Tutup da elimden kaldırma beni. 14

*

Âşıkların Dilinden
Karamanlı Ahmet LÖK

Canandan ayrıldım dertlidir başım
Yârinden bir haber verin turnalar
Gözümde akıttım kan ile yaşım
Yârinden bir haber verin turnalar.

Turnalar uçuyor doğru silaya
Benden selâm söylen gözü elâya
Gurbet elde girdim türlü belâya
Yârinden bir haber verin turnalar.

Bölük bölük olmuş turnalar öter
Dertli Ahmet der ki bu çile yeter
Acep hasretliğin ne zaman biter
Yârinden bir haber verin turnalar 15

Bir de Konya Lisesi'nde edebiyat öğretmeni Niyazi Eset'in hiçbir yerde çıkmamış derlemelerinden örnekler sunulduğunu görüyoruz. **Yeni Babacan** gazetesinde bu şiirlerden de bir ki tanesini yayımlamıştır. Babacan'da bu yolda bir açıklama vardır:

*Aziz okuyucularım, Bay Niyazi Eset tarafından derlenen ve şimdiye kadar hiçbir kitap ve gazetede çıkmamış olan çok güzel ve çok nefis koşma ve nefesleri ara sıra bu sütunlarda okuyacaksınız"

Niyazi Eset'in derlemesinden iki şiir sunacağız:

Âşıkların Dilinden
Derleyen Niyazi ESET

Deli gönül senden şikâyetim var
Pazarlık kurarsın benden duygusuz
Emanet sahibi geldi kapına
Yakanı devşirir senden duygusuz.
Aklımı fikir ettim ben beni buldum
Aradım isyanı özümde buldum
Harabat sahrasına bir gemi saldım
Geminin yelkeni yelden duygusuz

Ârifler bu sını böylece duyar
Elde olan varın meydana koyar
Terazi mizana Ali de uyar
İmana zulmetme dinden duygusuz

Pir Sultan'ım, hakkı hazır görenler
Arayıp önünde gevher bulanlar

Kani ölmezden evvel ölenler
Canın çıkar gider tenden duygusuz 16

*

Âşıklar Dilinden
Derleyen: Niyazi ESET

Ey gönül gayrı geç nefis ü hevadan
Pek uğur gelmedi bu Pazar sana
Çok zaman var ayrılalı siladan
Korkarım yar eder inkisâr sana

Yeter güzer ettin bahr ile berde
Giriftar olmasun kimse bu derde
Ağlayu ağlayu gurbet illerde
Derd ü mihnet oldu yadigar bana

Ruz -i dehr eleminden oldum efsane
İl sitem kahrı, gurbet bir yana
Ben bu kadar yarım nar-ı hicrana
Bilmem ben tek yanar mıdır yar bana. 17

*

Âşık Durali'den
KONYA TÜRKÜSÜ

Saz: Sanı RECEP

Cihanbeyli altın başak yuvası
Ereğli'nin yemyeşildir ovası
Ağır olsun varsın Tuzla havası
Çatlak olsun her Obruğun kovası
Buna derler...

Beyşehir'in Suvla gölü düdenli
Sırma telli turları üç benli
Her uşağı yüreğine güvenli
Yürükleri kıvrak, çelik bedenli
Buna derler...

Tavlı olur Karaman'ın koyunu
Eri erdir çıkmaz sonra oyunu
Yere serer düşmanların boyunu
Candan sayar bayanını bayını
Buna derler...

Yeşil Meraç bağlarında kaldın mı?
Ek ellerinden gül destesi aldın mı?
Kaşık döğüp saz, bağlama çaldın mı?
Aşk dolusu içip neşe doldun mu?
Buna derler...

Kavakların salıntısı nasıldır?
Buralarda hür yaşamak asıldır
Her bir derde sabır başka bir fasıldır
Durali çok! Yurda tap ki usuldür
Buna derler Anadolu illeri
Bükülmesin yığitlerin belleri 18

14 Yeni Babacan, Sayı: 276, 17 Ağustos 1945, s.2

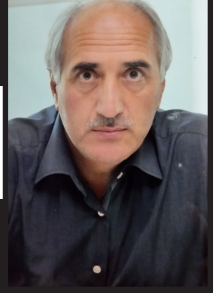
15 Yeni Babacan, Sayı: 286, 21 Eylül 1945, s.2

16 Yeni Babacan, Sayı:387,17 Eylül 1947, s.4

17 Yeni Babacan, Sayı. 388, 20 Eylül 1946, s.4

18 Yeni Babacan, Sayı: 212, 5 İkinci kânun 1945, s.2

BİR GÜL BU KARANLIKLARDA

ŞABAN
KÜMÇÜ

Büyük Fransız filozofu Alain, "Ulviyet (yücelik, büyüklük), duygusu bize günlük ekme kadar lazımdır" der. İnsanların gerçek varlığı hissedememişleri, şüphesiz, içlerinde bu ilahi ışığı söndürmelerinden ileri gelir. Karanlık gecede kara taş üstünde yürüyen zavallı kara karıncayı gören Allah, her yerde hazır ve nazırdır. İnsanlar her an onunla beraberdirler. En güzel mabetleri onun lütfettiği ulviyet duygusuyla inşa etmişler, en güzel şiirler onun sevgisiyle söylenmiştir. En asil kalpler, onun hasretiyle "bir buhurdan gibi her yerde" tüterler.

İnsanların birçoğu, kendi akıl, düşünce, konfor ve rahatlarına göre inşa ettikleri evlerde ve şehirlerde varlığın sırlarından habersiz yaşarlarken; **yalnız onlar**, hala yıldızlara, sulara, ağaçlara hayretle bakmaya devam ediyorlardı. **Yalnız şairler ve sanatkarlar, asıl kaynakla alakalarını devam ettirmeyi başardılar.** Yıldızlar daima gökyüzündedir. Deniz daima vardır. Güneş her akşam gurup eder. Batar. Ve her yaz çiçekler açar, bülbüller öter. Ölüm hiçbir zaman peşimizi bırakmaz. Bir defa için kurulmuş olan saat, her an bize nasip olmuş zamanı tüketir.

Fakat biz günlük hayatın meşguliyetleri içinde, bunların hepsini unuturuz. Hesaplar, kitaplar, aldatmalar, aldanmalar... Çokları işte buna "hayat" der. Fakat kâinatın, aşkın, ölümün ve bir daha gelmeyecek olan anın farkında olmadan, yaşanan hayata hayat mı denir? Sıradanlığın külleri arasında; en asil duygulara kadar her şeyi kaybederiz. Bundan dolayı da alçılır ve can sıkıntısı içinde kıvrırırız.

Gerçek şiirde biz, inancımızda olduğu gibi, varlığın temel unsurlarıyla karşı karşıya geliriz. Şair, günlük hayatın sıradanlıklarını içinde, insanlığın ve çocukluğun bu kaybolmuş hazinelerini nasıl ve nerede bulur? **Hiç umulmayan yerde, dilde...**

Evet her gün kullandığımız kelimelerin içinde gizlidir bu sır. Fakat bu sırrı bulmak için şairin çektiği cefayı tahmin edemezsiniz. Bir gram radyum elementini bulmak için bir dağ eritmeye benzer bu iş. Zira biz dili de hayat gibi, dünya gibi sıradanlaştırır, ayakta kalmasını gibi kullanırız.

Kelimeler, bu ses tenli mahluklar, sokakta, çarşıda, kahvede çığnır, kirlenir, çamurlara

bulunur. Yalnız şairler onların kadrini kıymetini bilerek ellerine alırlar. Günlerce ve aylarca tozlarını topraklarını yıkayıp, içlerindeki ebedi ışığı yeniden yakar ve göklere yükseltirler. Güzel bir şiirde kelimeler "Şeb-i lahutta manzume-i ecram gibi", pırıl pırıl parlar. Biz, tıpkı ilk çağlarda, çocuklukta ve ömrümüzün nadir anlarında olduğu gibi, onların ışığı altında, hayatı ve kâinatı yeni bir gözle görmeye başlarız.

Mesnevi'nin başlangıç beyitlerinde; ruhani, manevi bir gece olan, "Şeb-i Lahutta" "dinle" denilerek, Ney'in hikayesi anlatılır. Ney'in sesi dinlenirken insan kendini yavaş yavaş onun ahengine kaptırır. **Yahya Kemal**, bir "lahut gecesinde", sessizce parlayan ahenkli yıldızlar gibi, "Ney" ikliminde duyulan, "**Bişnev**" dinle, kelimesiyle, kendi ahengimizi bulacağımızı ifade eder. Dil ve varlığın birleşmesi demek olan bu işin, ne kadar güç olduğunu anlamak için bir şairin çileli çalışmasına yakından şahit olmak gerekir. Yahya Kemal bazı şiirlerini on beş, yirmi yılda tamamlayabildiğini söyler. Halbuki onlar bize ne kadar kolay yazılmış gibi gelir.

Yahya Kemal kadar titiz ve sabırlı başka bir Türk şairi de **Ahmet Hamdi Tanpınar**'dır. Kırk yıl, şiiri hayatının başlıca meselesi ve meşgalesi haline getiren bu şairin eserleri, nihayet dostlarının ısrarıyla bir kitap halinde basıldı. Kendisine kalsa, ömrünün sonuna kadar onları yeniden yazmaya devam ederdi.

Üstadı Valery gibi o da şiirin hiçbir zaman tamamlanamayacağı kanaatindedir. Arka arkaya kitap yayımlayanlarla ne tezat değil mi? Fakat bize şiir diye sunulan süprütümlerle, onlar arasındaki farkta da o kadar büyüktür. Mesleği icabı, eski dergileri ve kitapları karıştırmak, incelemek mecburiyetinde kalan edebiyat araştırmacıları, şiir mezarlıklarının ne olduğunu çok iyi bilirler. Bazen bir mısra, kemiklerde kalmış soluk bir fosfor gibi parlar. Elinize alıp yoklayınca o parlıta da kaybolur. Bazıları sanır ki, Divan edebiyatının binlerce dizesi, Acem taklidi veya Osmanlıca olduğu için ölmüştür.

Bu teori veya bu bilgi, Bakı'nın, Şeyh Galib'in bazı şiirlerinin niye hala yaşadığını ve daha binlerce yıl yaşayacağını izah edemez. 1900'den sonra halk diliyle herkesin anlayabileceği binlerce mısra yazılmıştır. Kim onları hatırlıyor? Yahya Kemal'in mısralarıysa hafızalarda her gün cıvı cıvı ötüyor. Öyle sanıyorum ki, Tanpınar'ın şiirleri de Yahya Kemal'in şiirleriyle beraber yanına kalacak, en güzel şiirlerdir. Çoğumuz onları ezbere biliriz. Tanpınar'ın "Hatırlama" şiirini, şiir sevenler size zevkle okuyup, tekrar edebilirler.

Hatırlama,

*Sen akşamlar kadar büyüü, sıcak,
Rüyaların kadar sade güzeldin,
Baş başa uzandık günlerce ıslak,
Çimenlere yaz bahçelerinin.
Ömrün gecesinde sükkün aydınlık,
Boşanan bir seldi avuçlarından,
Bir masal meyvası gibi paylaştık,
Mehtabı kırılmış dal uçlarından.*

"Bursa'da Zaman'ı" bilmeyen ve sevmeyen kültürlü bir Türk bulunabileceğini zannetmiyorum. Anlaşılması daha güç olan diğer şiirlerinin de yavaş yavaş hafızalara yerleşeceğine, yaşayacağına ve vakti zamanı gelince surlarını açıklayacağına eminim.

Nedir Tanpınar'ın şiirlerinin özelliği? Onu Türk edebiyatında herhangi bir gelenek ve şahsiyete bağlamak zordur. "Bursa'da Zaman" hece ile yazılmıştır. Tanpınar, Yahya Kemal'den sabrı ve dili bir heykel gibi yontma sanatını öğrenmiştir. Denilebilir ki, Tanpınar, Yahya Kemal'den farklı bir şiir meydana getirmek için bütün ömrünü harcamıştır ve bunu başarmıştır. Büyük ve ebedi şiirin klasik aletlerine, vezin ve kafiyeyle bağlı kalan Tanpınar, Mehmet Emin'den, Orhan Veli'ye kadar bütün son devir şairlerinin bol bol faydalandıkları, halk şiiri geleneğinden de uzak kalmamıştır. "Selam Olsun" Köroğlu'nun Bolu beylerine meydan okuyan şiirini uzaktan hatırlatır. Fakat Tanpınar'ın selamı bambaşka bir mana taşır.

Selam Olsun

*Selam olsun bizden güzel dünyaya,
Bahçelerde hala güller açar mı?
Selam olsun sonsuz güneşe, aya,
Işıklar, gölgeler suda oynar mı?*

*Hepsi güzeldi kar, tipi, fırtına,
Günlerin geçişi ardı ardına,
Hasretiz bir kanat şakırtısına,
Mavi gökte kuşlar yine uçar mı?*

*Uzak, çok uzağız şimdi ışıktan,
Çocuk sesinden, gül ve sarmaşıktan,*

Dönmeyen gemiler olduk aşıktan, Adımızı soran, arayan var mı...?

Tanpınar, şiirlerinde adeta cemiyeti ortadan kaldırmıştır. Onun şiirlerinde bir inziva veya baş başa kalma havası hissedilir. Sosyal yer belki de şiir değildir. Şiirde sosyal, pek çok örnekte görüldüğü gibi, hitabete kaçır. Hitabetse, samimiyete en uzak şeydir. Yahya Kemal'de bile sosyal bir jest, bir poz halini alır. Varlığın özüyle temasa gelen şiir, dua ve gözetmeye benzer bir yalnızlığı icap ettirir. Tanpınar'ın şiirleri topluma ait değil, ferdidir; metafizik bir karakter taşır. Evet metafizik. *Şiirle din arasında bir münasebet vardır.* Bir anlamda dindar bir şair; Allah'a ve kâinatın sırlarına en yakın insandır. Kâinat, hayat, ölüm, sanat ve aşk, Tanpınar'ın şiirlerinde ele aldığı başlıca konulardır. Bunlar, din, felsefe ve derin sanatın, birlikte ele alındıkları ebedi konulardır. Felsefenin dinden çıktığı bilinen bir şeydir. Bu tarihte ilk defa olmuş bir olay değildir. Her çağda şair, *karanlıkların içine dalma cesaretini gösteren insandır.* Hakiki şiirde, din ve felsefe yeniden doğar. Tanpınar birçok şiirinde *varlığın sınımları sanat vasıtasıyla yakalar.* Tanpınar'ın, "Şiir" isimli manzumesi, Türk edebiyatında şiir üzerine yazılmış en güzel şiirdir. Burada şiirin rüya, ızdırap ve teselliyle ilişkileri gösterilmiştir. Fakat en mühim olan fikir, şiirin bir "aydınlanma" olduğu fikridir.

Şiir

*Sarışın buğdayı rüyalarımızın,
Seni bağrımızda eker, biçeriz,
Acılar kardeşin, teselli kızın,
Zengin parlantıyla dolar gecemiz.*

Sukutun bahçesi tılsım ve pınar,

Yıldızdan cümlesi karanlıkların;

İklimler dışında ezeli bahar,

Mevsimler içinde tükenmez yarmın.

*İçimizde sonsuz çalkanan deniz,
Gülümseyen yüzü kaderin bize,
Yıldızların altın bahçesindeyiz,
Ebediyetinle geldik diz dize.*

"Yunus: "Yunus bir haber verir, işitenler şad olur", der. *Şair, varlıkta bize görünen ebedi sınımların habercisidir.* "Yıldızdan cümlesi karanlıkların" dizesiyle; şiirde fizik ve metafizik alemini bir arada yakalar. Şiir varlığın içinde bir mananın doğuşu, bir sınımların açığa çıkmasıdır.

*Yıldızların altın bahçesindeyiz,
Ebediyetinle geldik diz dize.*

Kaynaklar: Edebiyatımızın İçinden, Mehmet Kaplan / Bütün Şiirler, Ahmet Hamdi Tanpınar